

RÜŞTÜ BOZKURT

rustu.bozkurt@dunya.com

Kirlenen **bilginin panzehiri** "anlama..."

İnternet ve diğer elektronik olanakların yarattığı erişebilirlik her zamankinden daha çok bilgiyi elimizin menzili altına sokuyor. Ancak veri, enformasyon ve bilgiye erişebilirlik ne kadar artıyorsa, **enformasyonun ve bilginin parçalanma süreçleri** de o denli hızlanıyor. Eskisinden çok daha fazla bilgiye sahip olduğumuz halde, ayıklama ve analiz eksikliği nedeniyle daha az "anlıyoruz."

Amira Hass, İsrail'deki muhalif gazete Haaretz'de yazıyor. "Gözyaşı Yolu" diye bilinen Amerika yerlilerinin sürgün çilelerini anımsatan bir yazı kaleme almak için 17 Aralık 2010 günü masasının başına oturuyor. Yazının 6 gün sonra 23 Aralık 2010 günü yayımlanacağını biliyor. Giriş cümlesinde, "Bu yazının yazılmasıyla yayımlanması arasında geçen zamanda anlatılanların bayat haber olup, olmayacağını veya zerre kadar dikkat çekip, çekmeyeceğini bilmek imkânsız" diyor[1].

Tarihin derinliklerinden bugüne ulaşmış, tartışılabilmiş, serinkanlı değerlendirme yapabileceğimiz olgunluğa erişmiş ve yaşanmış bir acıyı anlatırken "yazılanın bayatlaması" endişesi, yaşadığımız günlerin ruhunu yansıtıyor. Bizler gibi, güncel ya da dönemsel olay veya olgular üzerinde değerlendirme yapanlar ne yapacak? Baskın hale gelen eğilimlerden, "Keskin genellemelerden kaçının... Yarın sabah kullandığınız kavramların, ürettiğiniz düşüncelerin ve ulaştığınız sentezlerin bir değeri kalmayabilir" dersini mi çıkarmalıyız?

ANALİTİK YETENEĞİN ÖNEMİ ARTIYOR

İnsanoğlunu diğer canlı varlıklardan ayıran özelliklerinden biri de eğilimleri gözleme, fırsat ve tehlikeleri tasvir etme ve tanımlayabilmesidir. "Belirsizlik" koşullarını "risk alanına" dönüştürerek, geleceğe dönük "öngörülerine" alternatif tepki stratejilerini formüle ederek, alınacak önlemleri tasarlayarak uygulamaya koyabilme sanatı salt insana özgüdür.

Geleceği tasarlarken, "varsayımlar" ve varsayımlarla inşa edilen "zihni modellerimiz" temel araçlarımızdır. Canlıların uzun ömürlü olanlarının, en güçlüleri olmadığı gibi en akıllıları da olmadığını, uyum yeteneği yüksek olanlar olduğunu saptayan kuram, tersi kanıtlanmadıkça elimizdeki en önemli araçtır. İnsanoğlu, bu aracı kimi zaman çok verimsiz, kimi zamanda da etkin biçimde kullanarak uygarlıklar yaratmış ve geliştirmiştir.

S. Hawking'in tanımlamasıyla, gerçeklik diye bir şey yok. Zihni modele göre gerçeklik var. Zihni modelin "varsayımları" değişince, gerçekliğiniz de değişir. Eğer gerçekliği aramak, hayatın öz gerçeği ile kendi gerçekliklerimiz arasında denge kurarak "uyum yeteneğimizin" özü ise baskın hale gelmeden eğilimlerin yönünü, hızını, yaygınlığını ve derinliğini kavramamız gerekir. Kavrayışımızın ölçeğini, yoğunluğunu ve derinliğini de "analitik yeteneğimiz" belirler.

Yaşamımıza giren her olay ya da olgu, kısa ve uzun zaman aralıklarında canımızı koruma, aklımıza sahip çıkma, neslimizi sürdürme, malımızı saklayabilme ve kültürümüzü geliştirmeye yönelik yarar üretebileceği gibi zarar da verebilir. Teknoloji sağanak halinde durmadan yağan sonsuz bir veri ve bilgi akışı sağlıyor. Bu akış, işlerini hayatın öz gerçeğine uygun yaparak, birikim yeteneğini koruma, geliştirme ve uzun dönemli geleceği güven altına alma bilincinde olan yöneticileri zorluyor. İster bir işyeri yöneticisi olsun, isterse bir tarih yazarı, analistlerin "verileri ayıklama yeteneğini" geliştirmeleri, sürekli bireysel ve kurumsal yatırım yapmalarını gerektiriyor. Dünü doğru anlama, günü net okuma ve geleceği de doğru öngörme, bilgi bombardımanı, bilgi kirliliği ve hızla parçalanan enformasyon nedeniyle alabildiğine zorlaşıyor. Teknoloji ve onun yarattığı ağlar karşısında hepimizin bildiği büyük örgütlerin ve hükümetlerin güçleri giderek azalıyor[2].

BİLGİ ÇOK, ANLAMA AZ...

Zihinlerde hep diri tutulması gereken husus şu: İnternet ve diğer elektronik olanakların yarattığı erişebilirlik her zamankinden daha çok bilgiyi elimizin menzili altına sokuyor. Ancak veri, enformasyon ve bilgiye erişebilirlik ne kadar artıyorsa, enformasyonun ve bilginin parçalan-

ma süreçleri de o denli hızlanıyor. Eskisinden çok daha fazla bilgiye sahip olduğumuz halde, ayıklama ve analiz eksikliği nedeniyle daha az "anlıyoruz." Bilgi üzerinde düşünmemiz, ayrıntıyla genel arasında denge kurmamız, karar almayı sağlayan "çerçeveleri organize etmemizi" giderek zorlaşıyor .

Gelişmekte olan ülkeler insan ve sermaye kaynaklarını kullanırken, zihni erişebilirlik konusu, üretim sürecinde "dönüştürme maliyetlerine" % 80, "işlem maliyetlerine" % 20 zamanı ayrılması gibi bir "talihsiz alışkanlığın" tuzağına düşüldü. Oysa enformasyon-odaklı, küresel ve ağ kurumuna dayalı bugünün ekonomisi, ağırlıklı olarak "işlem maliyetleri" üzerinde gelişiyor ve rekabet gücü kazanıyor. İşlem maliyetlerindeki ayrıntı ile genel gidişat arasında denge kurulması için, hayatı kavrayışımızın temel aracı olan



"zihni model varsayımlarının" günün gerçeklerine uyumlu hale getirilmesi şart. Bir yanda veri, enformasyon ve bilgide parçalanmanın hızlanması, öte yandan daha çok bilgiye erişebildiğimiz halde "anlama düzeyinin" düşmesi aşmamız gereken engel.

"GÖREVİMİZİ" BİLMELİYİZ…

İçinde bulunduğumuz kısır döngünün aşılması gerekiyor. Öncelikle, "kamu yönetimi" bu konuda "ne yapması, neden yapması ve nasıl yapması" gerektiğini netleştirmeli… Sonra "iş dünyasının" kendi gereksinimlerini tasvir etmesi ve tanımlaması gelmeli… Üçüncü adım, "üniversitelerin" bir "bilgi otorite merkezi" haline gelmesi sürecinin başlatılması ve bu alana odaklanılması… Üniversiteler bu konuda yazılanları, çizilenleri ve söylenenleri eleştirdiği zaman, çoğunluğun reddedemeyeceği gerekçeler üreten bir düzeyi yakalarsa, tartışma verimimizin düzeyi de yükselecektir. Medyada düşüncelerini ileten-

ler de "… herkesin haberini aktararak sorumluluk yerine getirme" anlayışını aşarak, kirli bilgiyi arındırma, derlenen verileri işlerliği olan metotla "enformasyona ve bilgiye" dönüştürme, uygun paketleme ve dağıtma konusundaki sorumluluğunu mutlaka sorgulamalı, ince ayarlara dayalı yeni bir rota çizmeli… Diğer sorumlu kuruluş ve kurumsal yapılar gibi STK'ların da kendi programlarını yapmaları, bağımsızlıklarını geliştirmeleri, kendi temsil ettikleri alanlarda iyi hazırlanmış "dinamik envanterlere" sahip olmaları, kitlelerin desteğini arkalarına alabilecekleri "gerekçelere" dayalı fikirler üretmeleri parçalanmış enformasyon ve kirlenen bilgi ile baş edebilmeye karşı kaleler oluşturacaktır…

Ne yapmamız gerektiği çok karmaşık değil. Hepimizin kendi sorumluluk alanında başlıca şu adımları atmamız gerekiyor:

1) Var olan verilere erişebilirliği artırmadan, Ar-Ge ile verileri zenginleştirmeden, hâkimiyetçi rekabet koşullarında ayakta durulamıyor. Bu düzlemde "dinamik bir envantere sahip olma" gerekli bir şart… Çünkü temel ilke, mevcut kaynakları verimli kullanamayanların, yabancı kaynaklara ulaşsalar bile değerlendiremeyeceklerini söylüyor…

2) Verilerin uygun bir metotla "enformasyona" dönüştürülmesi ikinci adımı oluşturuyor. Her veri enformasyon olmadığı gibi, her enformasyon da bilgi değildir. Uygun yöntemlerle veri, enformasyon ve bilgiyi dönüştürmek gerekiyor.

3) Verilerin de uygun metotla "bilgiye" dönüştürülmesi üçüncü adım… Ama erişebildiğimiz bilginin çokluğu, zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma temel amacına yaklaşmamızın da güvencesi değil.

4) Verileri, enformasyonu ve bilgileri; birikim, bilinç, beklenti, buluş, bakış açısı ile berekete dönüştürmek için eğitilmiş "sezgilerle" destekleyerek, "anlama" düzeyimizi yükseltme, alanımızı genişletme, derinliğimizi artırma sorumluluğumuz da var. Bu da "içerikle değer katma" sorumluluğunu getiriyor. Hepimiz işimize değer katmanın peşinde olmak durumundayız.

5) Bilginin "anlamaya" dönüşmesinin somut göstergesi "ürettiği yarar" oluyor. Bilgi anlamaya dönüştüğü zaman "maddi ve kültürel zenginliğimiz" artıyor. Hepsinden önemlisi de "zenginlik üretimi çevrimini sürdürülebilirliğini" güven altına almamız gerekiyor…

İş örgütlerinin varlıklarını sürdürebilmeleri; ayrıntı bilgisini güçlü sezgilerle destekleyerek **"farkında olma düzeyini"** yükseltme ve **"anlama ölçeğini büyütme"** gücünü üretebilmelerine bağlı.

DİPNOTLAR

1) Amira Hass, "Gözyaşı Yolu'nda artık tebessüm var" Haaretz 23 Aralık 2010, aktaran Radikal 23 Aralık 2010

2) Roger Cohen, "İhtimal Dâhili Bir Dünya" The New Yok Times / Sabah, 12 Aralık '10